

СССР-эй Министрүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол Советскэ Бурят-Монголой хүдэлмэришэдые, колхознгуудые, интеллигенцие Бурят-Монголой республикын тогтоһоной 25 жэлэй ойн баяраар амаршалжа, бурят-монгол арад хадаа большевистскэ партиин хүтэлбэри дор, өөрингөө республикын арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ ба культурые халбаран бадаруулхын түлөө манай Советскэ Социалистическэ Эхэ ороной баялгые ба хүсэ шадалье улам саашадань ургуулхын түлөө шэн зоригтойгоор саашадашые тэмсэхэ бэээ гэлэн хатуу найдалгаяа хүргэжэ байна.

(СССР-эй Министрүүлэй Советэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй амаршалгаһаа).

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАСССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ,

Бурят-Монголой АССР-эй Министрүүдэй Советдэ, ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомдо

СССР Союзай Министрүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенцидэ тэрээнэй хорин табан жэлэй ойн баярай үдэрөөр дашарамдуулан баярые хүргэнэ.

Бурят-монгол арад болбол Коммунистическэ (большеви́стүүдэй) Партиин хүтэлбэри дор, агууехэ ород арадай тухаламжаар ба Советскэ Союзай бүхү арадуудтай ахадугүй хани харилсаатайгаар, советскэ социалистическэ журам байгуулалтын үндэһэ буури дээрэ СССР-эй арадуудай ахадугүй бүлэн алли тэгш эрхэтэй гэгшүүниинь ба социалистическэ ажабайдалые эрхэ сүлөөтэйгөөр байгуулагша мүн болоһон байна. Бурят-монгол арад болбол өөрингөө гурэн түрбэ байгуулан ба бэхижүүлэн, национальна кадрнуудаа ургуулан гаргаһан байна. Үнгэрэгш хорин табан жэл соо Бурят-Монголой АССР-эй ажалшад болбол урдань гээгдэнги байһан хизаарые ажайлэдбэрин ба хүдөө ажахын талаар хүжэнги советскэ республика болгоо. Сталинска табан-жэлнүүдэй үе соо Бурят-Монголой АССР-тэ хэдэн зуугаад ажайлэдбэрин предпритинууд байгуулагдһан, ажайлэдбэрин шэнэ шэнэ халбаринууд бии болгодоһон ба хүгжээн байха юм. Хүдөө ажахын амжалта-тайгаар хүгжэжэ байна. Колхозно журам байгуулалтын илаһанай ашаар Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахы болбол нүдэл ба хахад нүдэлтэй, гээгдэнги буурай байһанаа, мүнөө Усын техникээр зэбсэжүүлэгдэһэн түрүү социалистическэ ажахы болон хубилба:

Советскэ засагай жэлнүүд соо бурят-монгол арад хадаа культурна байгуулалтын талаар ехээн амжалтануудые туйлаа. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин урда тээ бурят-монгол арад хадаа өөрингөө хэлэ бшэгшгүүгэй байһан ба хүн зонуудань тоо толгойлон шахуу үзэг бшэг мэдэхгүгэй байһан юм. Мүнөө үедэ республика дотор 600 гаран эхин ба дунда хургуулинууд

хүдэлмэрилжэ байдаг, тэрэндэ хэдэн арбаад мянган үхибүүд хураасжа байдаг, мүн 3 дээдэ хургуулинууд, 10 техникумууд ба бусад онсо мэргэжэлэй дунда хургуулинууд, культура ба экономикын научна шэнжэлэлгын институт байгуулагданхай. Республика дотор 300 гаран клубууд, 3 театр, театрално-хүжжэмэй училище, филармонн хүдэлмэрилжэ байдаг юм. Революциин урда тээ энэ хизаарта миил хоер больница ба нэгэ хэдэн фельдшерскэ пунктнууд бии байһан байна. Харин мүнөө республика соо 600 гаран эмшэлгын эмхи-зургаанууд тогтодоо. Бурят-монгол арад болбол тэрээнэй доторхоо уржажа гаранан ба социализмын эрэгтэ Үнэн сэхээр алба хэжэ байдаг өөрингөө интеллигенцие ургуулан гаргаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалһан Агууехэ дайны үдэрнүүд соо бурят-монгол арад хадаа Советскэ Союзай бүхү арадуудтай сугтаа немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй урдаһаа эдэбхитэйгээр тэмсэжэ гараа һэн. Бурят-монгол арадай хүбүүд хадаа дайн байлдаанда эрэлхэг зориг ба шэн габьяа үзүүлжэ, тэдэнэй хэдэн мянгааднь Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаа.

Мүнөө үедэ бурят-монгол арад хадаа өөрингөө бүхү хүсэ шадалнуудые өөрингөө республикын саашанхи ажахын ба культурын хүжэлтэдэ зориулан, дайны бүлэй табанжэлэй түсэбтэ дүргэхэ ба үлүүлэн дүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

СССР-эй Министрүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол Советскэ Бурят-Монголой хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, интеллигенцие Бурят-Монголой республикын тогтоһоной 25 жэлэй ойн баяраар амаршалжа, бурят-монгол арад хадаа большевистскэ партиин хүтэлбэри дор, өөрингөө республикын арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ ба культурые халбаран бадаруулхын түлөө манай Советскэ Социалистическэ Эхэ ороной баялгые ба хүсэ шадалье улам саашадань ургуулхын түлөө шэн зоригтойгоор саашадашые тэмсэхэ бэээ гэлэн хатуу найдалгаяа хүргэжэ байна.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУДАЙ СОЮЗАЙ МИНИСТРҮҮДЭЙ СОВЕТ

БУХЭСОЮЗНА КОММУНИСТИЧЕСКЭ (БОЛЬШЕВИГҮҮДЭЙ) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Советэй Президиумдэ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Советэй Президиум болбол Бурят-Монголой хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенцие Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһон үдэрэй хорин табан жэлэй ойн баярай халуунаар амаршална.

Үнгэрэн хорин табан жэл соо бурят-монгол арад болбол коммунистическэ партиин хүтэлбэри дор, агууехэ ород арадай тухаламжаар, республикынгаа ажахын ба культурын хүжэлтэдэ, ажалшадай материальна энхэ байдалые дээшлүүлжэ ябадалда ехээн амжалтануудые туйлаһан байха юм. Республика дотор түрүү техникээр зэбсэжүүлэгдэһэн томо ехэ ажайлэдбэрин предпритинууд байгуулагдаа. Колхозуудай ба совхозуудай үндэһэ буури дээрэ хүдөө ажахы хадаа ехээн үндэр хүгжэлтэдэ гаранан байна. Республика дотор хэдэн олон тоото хургуулинууд, техникумууд байгуулагдһан, мүн гурбан дээдэ хургуулинууд, дүрбэн театр, хэдэн зуугаад клубууд, уншалгын гэрнүүд ба бусад культурно-гэгээрэлэй эмхи-зургаанууд бии болгодоһон. Республикын ажалшадые хангаха зурган зуу гаран эмшэлгын эмхи-зургаанууд байгуулагдаа. Бүгдэ нийтын культурно-ургалтын үндэһэ буури дээрэ өөрын национальна интеллиген-

циин олон тоото кадрнууд хүмүүжүүлэгдэн гаранан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалһан Агууехэ дайны жэлнүүд соо Бурят-Монголой ажалшад Советскэ Армиин эргэдэ немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй урдаһаа эрэлхэг зоригтойгоор дайладалжа ябаһан ба дайсаные илан дарахын түлөө тылдэ шэн габьяатайгаар ажаллажа байһан ба мүнөөшэ социалистическэ мурьсөө дэлгэрүүлэн, дайны бүлэй Сталинска табанжэлэй түсэбтэ болзорлоһон урид дүргэхын түлөө, республикынгаа ажайлэдбэрин, хүдөө ажахые ба культурые саашадань хүгжөөхын түлөө амжалтатыйгаар тэмсэжэ байна.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Советэй Президиум болбол Бурят-Монголой АССР-эй ажалшад хадаа республикынгаа ажахын ба культурын хүжэлтэдэ шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө, советскэ социалистическэ гүрэнэйгөө хүсэ шадалье улам саашадань бэхижүүлхын түлөө саашадашые эсэхэ сусахатыйгаар тэмсэхэ бэээ гэжэ бата найдана.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, Бурят-Монголой АССР-эй Министрүүдэй Советдэ ба ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомдо

Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Советэй Президиум ба Министрүүдэй Совет болбол Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенцие Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын 25 жэлэй ойн үдэр амаршална.

Үнгэрэн 25 жэлэй турша соо бурят-монгол арад Ленин—Сталиной партиин хүтэлбэри дор, агууехэ ород арадай ахадугүй тухаламжаар ажахын ба культурна байгуулалтын талаар асар ехэ туйлаһануудые туйлаа.

Республика дотор мүнөө сагай ажайлэдбэрин хүжэлтэ түгэлдэр хэдэн зуугаад предпритинууд байгуулагдаа, тэдэнэй тоодо томо гэгшын паровозо-бүтээлгын завод, механизиrowаннэ шэлэй завод, мяха-консервын комбинат ба бусад олон предпритинууд байгуулагдаа. Колхозно байгуулалтын ба мүнөөнэй түрүү техникые эрхилнэй үндэһэ буури дээрэ социалистическэ хүдөө ажахы байгуулагдажа, тарилгын талмай хэдэн дахин ехэдхэгдэһэн, колхозно совхозно полинуудай ургаса нийсэд дээшлүүлэгдэһэн байна.

Бурят-монгол арад хэдэн зуун жэлдэ гээгдэжэ байһан ябадалаа усалдажа, национальна социалистическэ культура байгуулалгаар ехэ амжалтануудые туйлаа. Республика дотор өөрын бшэг бии болгодоо, үзэг бшэг мэдэхгүгэй ябадал усалдагдаа, национальна хургуулинууд, техникумууд, дээдэ хургуулинууд хүдэлмэрилжэ,

искусство хүжэн дэбжэжэ байна, национальна интеллигенциин кадрнууд урган дэбжэ, больницаууд, клубууд, библиотекэнууд, уншалгын байшанууд үргэн олоор тогтодоо.

Немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэ ба японско империалистүүдтэ эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалһан агууехэ дайны жэлнүүдтэ Бурят-Монголой ажалшад Эхэ оронойгоо үмэнэ өөрингөө патриотическа уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүргэдэ, мүнөө амгалан байгуулалтын жэлнүүдтэ сталинска шэнэ табанжэлые дүргэхын тулада шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

Бурят-Монголой түрүү колхозуудай туйлаһан амжалтануудын малажалые саашадань хүгжөөхын тулада республика дотор али тухай ехэ арга-боломжонүүдэй бии байһанын харуула. Малажалай түрчүүлэй маага байхан дүй дүршэлнүүдэе согсололо ба үргэнээр дэлгэрүүлжэ хадаа Бурят-Монголые хүжэлтэ түгэе ашаг шэмэ ехэтэ малажалтай республика болгохо зорилгые амжалтатыйгаар дүргэхэ нүхэсэл болохо байна.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиум ба Министрүүдэй Совет болбол Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын ажалшад үшөө бүри оролдоһотойгоор ажаллажа, Бурят-Монголой Республикын улам ехээр халбаран бадархын түлөө, манай социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалье бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха бэээ гэжэ этигэн найдана.

РОССИН СОВЕТСКЭ ФЕДЕРАТИВНА СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

РОССИН СОВЕТСКЭ ФЕДЕРАТИВНА СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТРҮҮДЭЙ СОВЕТ.

УЛАН-УДЫН ПАРОВОЗО-БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ ЭРГЭТЭЙ, ЭМЭГТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, ИНЖЕНЕРНҮҮД БА ТЕХНИГУУДТЭ, БОЛОН БУХЫ КОЛЛЕКТИВТЭ

ВКП(б)-гэй Областной Комитет ба республикын Министрүүдэй Совет болбол Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой алдарта коллективые Ленинэй орденээр шагнагдаһантэй дашарамдуулан амаршална.

Заводой эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, инженерүүд ба техникууд энэ үндэр дээдэ шагналда хариу болгон дайны бүлэй сталинска табанжэлые дүрбэн жэлдэ дүргэхын түлөө тэмсэжэ, үйлэдбэрин шэнэ амжалтануудые туйлахын лабтай гэжэ ВКП(б)-гэй Областной Комитет ба Министрүүдэй Совет найдана.

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обком.
БМАСССР-эй Министрүүдэй Совет

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Түрэл республикадаа

Байгалай Үмэнхи дуунууд соогуур
Бадархан манай город халбарна.

Гол мүнэнэй делгинууд соогуур
Гал оронуд сээглэн задарна:
Удэ Сэлэнгүйнуулар дээрэ
Үзсэхэлэн гөрөднэ энэ тодрон!

Нуга, таряалан захгүй ахин,
Нютаг таламнай ногоорон байна.
Тайгын модон тархяараа дохин,
Таладаа тунгалаг нэбшээ зөөнэ.

Улан танаар Байгалай долгин
Амабайдалымнай шэмэн гооно.
Алга хайхан эсэхгүй делгин
Амалай баяр магтан юрөөнэ.

Залуу түрэл эхэ нютагни!
Зүрхээ, дуугаа шамдаа
Үргэнэм.

Зоригто сагай агуу Үүрээ
Золтой болоһон балраа хүргэнэм.
Эхэ ороноймнай дорнун хүбүүдэй
Эрэлхэг зэргэдэ жагсан
жэргэнэм.

Манда гэжэ тала, тайгаһаа
Манган гөрөлдү дуун бодоно.
Манда гэжэ колхозойм дундаһаа
Мал таряалан Үрэнэн үдэнэ.

Манда гэжэ Байгалай долгинууд
Намшагайгөөр эбхэрэн оубана.
Манда гэжэ хайхан харгынууд
Коммунизм тээшэ хүтэлэн ябана.

Зөвөхы хайхан амалай дуун соо
Зол жаргалаа хэтэдэ олонхойб.
Зоной юрөөл аюунаар тэбшэмэ,
Эхэ оронойгоо поздыни
болонхойб.

Залуу түрэл эхэ нютагни,
Зүрхээ, дуугаа шамдаа
үгэнхэйб!

АРАДУУДАЙ ЛЕНИНСКО-СТАЛИНСКА ХАНИ БАРИСААНАЙ ТУГ ДОРО

Мүнөөдэр бурят-монгол арад болбол өөрингөө Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһонхоо хоймо хорин табан жэлэй ойн баярай үдэрөөр асар ехэ амжалтануудые туйлаһануудые туйлаһые хүсэп.

Хорин табан жэлэй саада тээ бүхү Сталиной үүсхэлээр байгуулагдһан Бурят-Монголой республикын туйлаһанууд хадаа агууехэ Октябрьска социалистическэ революци, СССР-тэ социализмын илаһада болбол национальна асуудалые шийдэхэ Үнэн зүб ба таварамжатай байһан тон гансахан замые бүхү хү түрэлхитэдэ харуулажа, манай Эхэ ороной арадуудай хуби заяае хубилгалан олон жэһээнүүдэй нэгэн мүн болоно.

Бурят-Монголой ажалшад болбол экономико ба культурын бүхү халбаринууд дээрэ туйлаһан амжалтанууд туйлаһаа советскэ национальна оморголой гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр арадуудай агууехэ вождь Нүхэр Сталинца бэһэн бшэг соогоо мэдээснэ.

Бурят-Монгол хадаа — туйлаһан ехэ ба тон олон зүйлэй баялгытуйлаһан хизаар мүн. Тэрэ болбол европейска олон томо томо гүрэнүүдэй территорияхоо Үлүү ехэ территорияе мэддэг. Тэрэнэй газар дайдад шуудуу нүүрхэн, нефть бусад олоо хозо шухаг металнууд бии юм. Тэрэнэй полинуудын газар таряалан ба малажалые хүгжөөхэдэ онсо ачынтой байна. Гэбшэе энэ үрэнэ бия хизаарай бүхү баялгытуйлаһан Үйлэдбэрилгын хүсэнуудые олон зуун жэлэй турша соо даргачжа халбаран юм. Октябрьска революци болбол Бурят-Монголой Үйлэдбэрилгын хүсэнуудые сүлөөлжэ, бүхү талаараа түргэнээр ба сүлөөтэйгөөр халбаран мандалгые хангаһан байна.

Хорин табан жэлэй турша соо Бурят-Монгол болбол ажайлэдбэрин ба хүдөө ажахын талаар хүжэлтэ социалистическэ республика болоо. Ажайлэдбэрин хэдэн зуугаад предпритинууд байдаа. Хүннү индустри ба тэрэнэй зүрхэн болохо машино-бүтээлтэ байгуулагдаа. Гээгдэнги-Үлүүлтэ ба хахад нүүдэл хүдөө ажахы болбол мүнөө Усын машинно техникээр зэбсэжүүлэгдэһэн түрүү, социалистическэ хүдөө ажахы болоо.

Бурят-монгол арад Октябрьска революци хүртэр Россин эгэн гээгдэнги ба дарлагдһан арадуудай нэгэн байһан юм. Энэ арал болоо илаһанхы Үргэлжэдөө шахуу эрэггүй, үлүүдэхэдэ өөрын үзэг бшэггүй байһан юм. Революциин урдахи Бурят-Монголд бөөнөр ба ламанар хургаһаһаа мянга шахуу дахин олон байһан гансахан энэ баримтар тэрэнэй культурна хэмжээн тухай сэнэлтэ хэжэ болохо байна.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ, бүхү советскэ орон соохиол али Бурят-Монголд болохо культурна революци болоо. Бурят-Монгол болбол илаһанхы Үргэлжэдөө эрэн номтой орон болоо. Мүнөө тэрэнэй территория дээрэ 600 гаран хургуули, арбан техникүм ба бусад тухай хургуули, хэдэн зуугаад клубууд, олон театрууд, библиотекэнууд ба бусад культурна гултанууд ажаллажа байна. Бурят-монгол арад болбол өөрингөө литературые,

өөрингөө жүжгустые байгуулаа. Москвада үнгэрэгдэһэн тухай декадын үедэ тэдэнэй амжалтануудые оморгол түгсөөр харуулаһан байна. Инженерүүд, агрономууд, хургаһад, наука ба искусствын ажал ябуулагша, национальна интеллигенциин олон тоото кадрнууд урган гараа.

Культурно-социалистическэ байгуулалтын оршон байдалда туйлагдажа болохгүй ба хангалтгүй байһан энэ бүхү амжалтанууд болбол манай орондо социализмын илаһан гайхамшата хайхан үрэнүүд мүн ба Ленинско-Сталинска национальнэ политикые удаа даргадан бээгүүлтэний аша үр мүн. Арбан хоёр жэлэй саада тээ Бурят-Монголой АССР-эй делегаттай Кремльд болоһон уулзалтан дээрэ Нүхэр В. М. Молотовой зааһанай еһоор «Советскэ засаг, манай Ленинскэ парти Бурят-Монгол турсаа хэмжээлээгүйгэй ехэ анхарал харуулаһан, тухадэ БМАСССР-эй тогтоһонхоо хоймо мүнөө хүртэр Нүхэр Сталин саг Үргэлжин анхарал оролдоһо өөрөө гаргажа байдаг».

Иманда хандань бурят-монгол арад болбол Нүхэр Сталинца бэһэн бшэг соогоо тон гүнзэгы үрэ бөвөн баясхалан хүргэжэ Нүхэр Сталинца хандана, арадуудай Ленинско-Сталинска хани барисаанай агууехэ ба илаһаа түгсэ түгтэ халбаршгүгэй Үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлнэ.

«СССР-эй арадуудай хоорондох хани барисаан хадаа ехэ ба гүн ухаһанартай дайдалалта мүн. Ушарын, энэ хани барисаанай байгаа сагта манай ороной арадууд эрхэ сүлөөтэ» ба илаһагатай байха. Энэ хани барисаанай мандажа байгаа сагта ямаршы дотодын ба гададын дайсад манда аюултай бэшэ гэлэн Нүхэр Сталин танай гүн ухада ба сээсмэргэн заабаршье Бурят-Монголой ажалшад хэлдөө һангажа ябажа ба хээвэршье мартахагүй юм, гэжэ тэрэ бшэг соо хэлэгдэнэ.

«Бидэнэр, хадаа манай илаһагтануудай найлабарни тугта болохо ариун хойшоошые эсэхэ усамшагүйгөөр бэхжүүлэхэби, коммунизмын илаһан түлөө тэмсэхэ хүсэ шадальа хайрахагүйгэй гэжэ Танца, Нүхэр Сталин тангарилагдаһа».

СССР-эй бүхү арадууд өөрингөө тэгш эрхэтэ ахадугүй—урган мандалан бурят-монгол арадай амжалтануудаар баясана. Эзэнэр болбол «бурят-монгол арад хадаа большевистскэ партиин хүтэлбэри дор ябажа арадай ажахын саашанхи хүжэлтын түлөө, өөрингөө республикын культурын сасгал мандалын түлөө, манай советскэ социалистическэ Эхэ ороной баялгы ба хүсэ шадалай саашадаа ургахын түлөө энэһөншэлые хойшоодо шан габьяатайгаар тэмсэхэ байха», — гэлэн Бурят-Монгол АССР-эй 25 жэлэй ойн эгэлгээн амаршалга соогоо СССР-эй Министрүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй найдабарине дүрэн байһанаа.

Большевистскэ партиин, партиин ба арадай агууехэ вождь ба хургаһа Нүхэр Сталиной сээсмэргэн хүтэлбэри хадаа — коммунизм байгуулалгадай агууехэ армия багы жагсаалтэ зэргэдэ СССР-эй бүхү ахадугүй арадуудай хамта ябажа байһан социалистическэ Бурят-Монголой саашанхи амжалтануудай нүхэсэл мүн болоно.

(«Правдын» июлин 4-ой түрүү бшэг).

Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын, ажайлэдбэрин, наукин, культурын ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд орденууд ба медальнуудаар шагнагдаба

Хүдөө ажахы, ажайлэдбэрин, наука, культура ба искусствын хүжөөлгөөр амжалтануудые туйлаһан түлөө Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын, ажайлэдбэрин, наукин, культурын ба искусствын олон хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Советэй Президиумай 1948 оной июлин 3-ой Указаар орденууд ба медальнуудаар шагнагдаба.

Ленинэй орденууд 12 хүн: Иван Яванович Алексеев — Улан-Үдэ сталинскэ түмэр замай больницын врач-консулянт, Пил-Доржи Будавич Будав — ВКП(б)-гэй Сүлээнгэй айкомой нэгэдэй секретарь, Цедэгея Цэвошова Звонарев

— № 3 ремесленнэ училищын хургаһа, Содожон Матвеевич Иванов — Бурят-Монголой АССР-эй Министрүүдэй Советэй түрүүлэгшэ, Александр Васильевич Нударцев — ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой нэгэдэй секретарь, Федор Ковнонович Лымарь — Улан-Үдэ сталинскэ вагон-забабарилжа пунктын түмэрчэ дархан, Сергей Иванович Митякин — ВКП(б)-гэй Мухаршарбай айкомой нэгэдэй секретарь, Хоца Намсаревич Намсарев — уранхоолоин, Даба Доржиевич Очиров — Сэлэнгын айкомой Тельманей нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Федор Степанович Реут — Улан-Удын паровозо-бүтээлгын

заводой кузнецва цехын түмэрчэ дархан, Доржи Цыремпилович Цыремпилов — Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советэй Президиумай түрүүлэгшэ, Лусерья Прохорова Шурыгина — Заграйн аймгай XVIII партиездын лярэмжэтэ колхозой арьшөөд.

Амалай Улан Тугай орденуор — 60 хүн шагнагдаа.
Улан-Огноной орденуор — 2 хүн.
«Хүндэллэй тэмдэг» орденуор — 191 хүн.
«Амалай габьялагай түлөө» медаллар — 226 хүн.
«Ажалдаа шагаларһанай түлөө» медаллар — 132 хүн.

(ТАСӨ).

Соведүүдэй түлөө тэмсэгшэд

Н. Н. ЯКОВЛЕВ

Сибирьтэ Соведүүдэй түлөө тэмсэгшэ уадиригтаа байган, Петросбирин түрүүлэгшэ, профессор Николай Яковлевт 1886 ондо үрхэж юм.

Нүхэр Яковлев эдир ээлүү набадаа, үшөө 1905 ондо Москвагай хүдэлмэришдэй дунда революцинон хүдэлмэри ябуулжа эхилэн байгаа. 1907 ондо революцинон хүдэлмэри хабдааханайгаз түлөө арестовалагдаһан байха юм.

Түрмөө гэрэланайнгаа һүүдээр Нүхэр Яковлев болбол Москвагай Пренескэ райондо революцинон партийна хүдэлмэри ябуулган байна. 1908 оной зун Нүхэр Яковлев баба арестовалагдаһан аад, 1909 оной сентябрьда түрмөө гэрэлан байна.

Түрмэ, полицейскэ зоргоороо өмөшдөн ябадал хойноһонь ирдэлтэ хада хатуу большевниге буруулаһуй юм. Нүхэр Яковлев Москвагай партийна организацине барган хайжаруула тунша «эрихэнтэй группадэ» эрихэмтэйгээр хабаадаһан байна. 1910 оной декабрьда Нүхэр Яковлев гурбадаха арестовалагдажа, Тула горад ааргадан аад, һүүдээрнэ хилин сооно сүлэгдэһэ алыгэрдэһэн байла. Нүхэр Яковлев болбол Германияг Ганновер горадтохи ээд хай-зуулын зарцто хүдэлмэришээр ороһон юм. Сулагын хууда Хушар ушар байдалуудта, хари гүрэндэ байһына һаа Николай Николаевич болбол большевнигскэ организацине-нуудтай ходооо холбоотой байдаг байгаа.

Гурбан жэл болоод, 1913 ондо Ревидиа бусажа эрэд, Нүхэр Яковлев партийна хүдэлмэриг эхэ эдб-лэйгээр хабдаалсаһан байна. Большевиктэй ЦК-эй даалгабар-лар Нүхэр Яковлев болбол «Наш отечество» гэжэ легальна газетне Мос-квалд байгуулан юм. 1913 оной ноябрьда тус газетнэ халгажа, Нүхэр Яковлев арестовалагдаад, Нарым сүлэгдэндэ заралгаһан байгаа.

Дэлхэн нэгэдэй дайной үедэ, 1916 ондо Нүхэр Яковлев армидэ татагдаһан юм. Николай Николаевич хада империалистиче-скэ даие граданска дайн болгохо гэһэн ленинска урхалыг бөөдүүлхын түлөө сүсаршайгээр тэмсэгдэ байһан юм. Тэрэ хадаа Томскдо Сэрэтэй-социалистическэ союзые амхидһотой нэгэниин болоо һан.

Октябрьскэ революциин урда тэрэ Нүхэр Яковлев Омск эрэгжэ, Сибирь-тэ партиин гуйхамшата ажал-лабуулгаһадай нэгэниин байһан тулааа хүдэлмэришдэй ба солдат-ска спутадуудай Запално-Сибирскэ обекстын Соведэй ЦК-эй түрүү-лэгшээр хунгаданһан байна.

Апрельскэ конференци дээрэ, большевикүүдэй ЦК-гэй Средине-Сибирскэ бюрोगэй делегалуудтай хөөрөлдөдөө, В. П. Ленин болбол Сибирьтэхи революцинон бүхы хү-

дэлмэриин центри Иркутскта абаа-шадэ шухала гэжэ заабан байгаа. Иркутск хада революцинон бүхы хүдэлмэриин центр болжотойн-дашарамдан, большевикүүдэй хула-бариллы ажал-ябуулгаһотой хамта Н. Н. Яковлев эрмөсдөн байна.

Буржуазн, меньшевикүүд ба эсернуудай контрреволюцинон до-ботолыг дараһалай түрүүлээр Цент-рсибирь болбол 1918 оной февралын 10-да хүдэлмэришд, солдатууд, та-рашад ба касатуудай депутадууд-тай Соведүүдэй бүгдэсбирискэ хоер-тохи съезде зарлаһан юм. Энэ съезд дээрэ шухала бусад асуудал-нуудтай хамта, Сибирин Соведүү-дэй состав, байгуулаата ба арил-гоонууд тухай дүрим багадан абта-һан ба Сибирин Соведүүдэй Цент-рална Гүйсэдхэхэ Комитеттай шэнэ состав хунгаданһан байгаа. Тихэ-хэ Центрибирин түрүүлэгшэд Н. Н. Яковлев хунгаданһан юм.

Центрибирь болбол Бурят-Мон-голо Соведүүдэе хүжөөлдөг эхэ нүлөө уузыһан ба буржуазна на-ционалистическэ эсерүү тэмсэгдэ ябуулгадан большевикүүдтэ туһал-һан байна. Центрибирь, мүн тэрэ-най түрүүлэгшэ Н. Н. Яковлев ха-даа Соведүүдэе байгуулаа ба бэлч-жүүлэхэ тунша Бурят-Монголой ажалшадтай дунда амхидһал болон агитацинон-пропагандистска эхэ хүдэлмэри ябууһан байха юм.

Таршалан сменовичинол эсер-үү тэмсэгдэй үдэрүүдтэ Центри-бирь болбол Улаан Аржин ба Улаан горадын шэнэ шэнэ отрядууд-ыгэ жасган амхиджа, Семеновскэ эсерүү тэмсэгдэ зорюудга байгаа. Жэпэнь, 1918 оной зун Омск, Иркутск, Новосибирск, Красноярск, Черемхово, Канск ба бусад горадууд болон нутагуудһаа улаан хэдэ хэдэ полкунууд ба отрядууд амхиджа-данһан байна. Сагантан, меньшеви-күүд ба эсернууд довтолон боложо, Троицкосавскэ Совет эхэ хүндэ хү-вэр болбол ороод байхадан, Центрибирь болбол В. М. Рогозин, В. Третьяков ба П. А. Каландараш-вили гэгшэдэй командовани дор отрядууды амхиджаад, Троицкосав-скэ Советтэ туһалхын эльгэжэ, контрреволюцинон үймөөе дарал-гадан туһалһан байха юм.

Эдэ бүхы хэрэгүүдтэ Сибирин Соведүүдэй ЦК-эй түрүүлэгшэ Нүхэр Яковлевтай габыа ба үүргөнэ тон эха байна.

1918 оной октябрьда нүсэр Яковлев болбол сагангардискэ карательна отрядта баригдажа, Олекминск горадой шадар агууланһан байна.

Ленин—Сталини партиин гай-хамшата ажал-ябуулгаһа, Сибир-ин Соведүүдэй ЦК-эй түрүүлэгшэ, Сибирьтэ советскэ засагыг бай-гуулаха хэрэгтэ эхэ юмэ хэһэн арай улан сахэ хүбүүн Николай Николаевич Яковлев бурат-монгол арад зоний дурасхалда хэзээдэ мүн-хэ байһанэ лабайт.

Байжл далайн урда өрвэ уруу түрүн ороһон хушун дээрэ рево-люцинон—хүдэлмэришэн Иван Ва-силевич Бабушкинай нэрэмжата горад оршодог. Тэрэниг нэгэ тала-һаан далайн убан, нүгөө тала-һаан Хамар-Дабанай хушуу хор-мойнууд хурсанд.

Урдан хаанта засагай үдэ Ми-новск гэжэ нэрэтэй хүдөөлг баахан буурын байһан юм. Түмэр замтай баригдаһуй байхаа, күлөнүүд ба прижигтүүд эхэ сугларгад бай-гаа. Тэжээр Бихтын хуушан тракт-тар Хитадһаа Централны Росси уруу алдэ өдэ араа өөжэ хонжо наймаа эрхилдэг һан.

Забайкальскэ түмэр харгын ба-ригдаһааа хошхо тэдэрнэй ажал-ябуулга отгон талалдажа, Мысовск бүри хоһон ба хүдөөлг болонһон байгаа. Нютагай интеллигенци гэр-хэдэ нэгэ багша, поп, фельшер ба урлэдн байһан юм.

Эндэ хаалай алууртан Меллер Закамейский гэгшэ 1906 ондо ре-волюцинон Бабушкинэй баржага адалан юм. Тиймэһэ Мысовск ха-даа 1932 ондо Бабушкинай нэрэ зууһан байна.

Мүнөө энэ горад тангисаахэр ба-шэ болоо. Тус горад нилдэр төмө культури ба ажайаабэриин центр болоһой. Тэнэ мүнөө хэдэн зуу-гада эрэм ухаанай хүдэлмэришдэй байнэ. Энэ горадто дунда ба дээрнэ жалай хургуулинууд, юнгүүдэй хургуули, больница, хоер амбулато-ри, хүүдэгай хоер сад, клуб, ста-дион, электростанци, ризинуюзет, почто гаха мэтэ баригдаа. Мүн гал-тэ хэлбэлдэн гаргагдана. Энэһинээ гадна агаһа болбооруудал пункт, хилээмнэй завод, модохоорөөлдэйгэр завод, эдэ холдой комбинат, типог-рафи гэгэ мэтын ажайаабэриин олон тоото предприятчууд байгуу-лагданһан.

Энэ горадот оршон тойрондо алтата малтамалуудай тон эхэ нөөсө, ой модонууд соонь эдбл агнууд ба жамсууд ууга элбэг юм. Урдан энэ бүгдэ баянгууд аплар-лагдан хэрэгсэлдэгтэй байгэ ба-лайт. Мүнөө эдэ баянгууд соци-алистическэ обществын ашаг тулаа хэрэгсэлдэнэ.

Хоер гурбан жэл болоод байха энэ горад үшөө эхээр хүгжэха. Эндэ шэнэ шэнэ завууд баригта-ха, ажалшадэй культури ба мите-риальна эхэ хайхан байдал улам дөмшөөхэ байна.

Мысовой Станци дээрэ Мисовой станци дээрэ хүн зон олон, хүүхүүтэй. Ашаа тэһэн олон вагононто поездуудыг тогтогалһан хүсэ эхэтэ паровозууд абаха хү-длэн уухилалдана. Маневрын паровозууд иинэ тишөө гүйлдэнэ, ва-гоншодой аханууд тоносогонон, хэргэ саа заанаһадай хураһуудыг платформонууд дээрһаа элхэ шорой буулган аялагдана.

Энэ бүхы хэрэгүүдэй командирай —станциин дежурна нүхэр Гостевтэй—талалга соо телефонуудтай хонхо талалга хэрэгтэй болодог. Энэһинээ тэдэниг апларадууд таргаанадана. Тэдэниг эдбл мэдэе эриха, мүн өөһ-дөө мэдэсэнэ.

—Тугтард гээһин, — гана нүхэр Гостев, — Поездууд олон аал, паровозууд байхагүй. Сохом хэдэхэдэ

Залуу город

И. ТАЙНОВ

Энэ зундаа 11-хи дистанциин путееүүд үчэстотгиди 18 километр замны капиталнууд захха, 5 километр соо дунда заргын заабарга баха, тогтоһон үа урхадгад кана-вануудынь ба хэдэн хүүргүүд-ынь захха байна.

Тэдэрнэ хадаа зунай дүлаан са-гынэ хайсэ ашаглахын тула, хүдэл-мэришдөө темпыг түргэдхэнэ. Пу-теүүд өөһэдөө хүдэлмэридэ гур-хайха гална, тэдэниг гэр бүлгэорын ба дистанциин управлениин хүдэл-мэришдэд гуралсэдэг, Аюушаа-галһаа ба хүдэлмэришдэдэй һамгал-һаа бүридхэн 50 хүнтэй бригад-д байгуулагдажа, дистанциин началь-нигай хутагабери дор хүдэлмэриш-дөө үдэрнйгөө даалгабарине 120 процент хүртэ дүүргэдэг байха юм.

Алексей Петрович Яковель Алексей Петрович хүдэлмэришдөө ошожо абахада һаһан соогоо ха-гуур ябаһанаа, юу хэһэнэ дотороо бодоно. Хэды пэшэн, хэды гэр ба-рига гэһин!

Мүнөө тэрэндэ паровозой байра захха даабари үтөө: шуудун хэ-рэнэ, хонхосог гарган ба бээрэ хандэнэ нэгэ метр намхаа еһотой. Энэнь ороомыг хүдэлмэри бэшэ, теэд бэлэньшэ гашогүй.

Нүхэр Харламовай хүтөлбэригдэ модото дархашуудай бригада, хам-һалтын хүдэлмэришдэй бригада ба бусад хүдэлмэришдэд гудогой болоогүй байхада эрэгдэ өөр хоорондоо хөө-шлэ хабаржа бээжэ тологуулаа абанад. Тийнээр байтар гудок дүүгэржэ, хүдэлмэриин өхилтэ боломые ма-луудба.

Энэ үдэр Алексей Петрович үдэ-рнйгөө даалгабарине 260 процент хүртэ дүүргэһэн байха.

—Мүнөөдэр багаһаг байшадл та, Усагалар 300 болоо һан, — гэжэ Алексей Петрович дугарба.

Хэлхээ-холбоошодой БААР Хэлхээ-холбоошод мүнөөдэр баяр-дэһан профессиональна Союз-дуудай Бүхэсоонин Централна Со-ведэй ба СССР-эй хэлхээ-холбооной Министерствын дажуулагшын Улаан туу абанхай. Хэлхээ-холбоошод бо-лол СССР-эй линейно-техническэ үзэлүүдэй социалистическэ мүр-сөөндэ хоердохе түрүү һуури эзэл-һэн ба мүн хоер удаа мүнган шанда үүргэһэн байха юм.

Энэ коллективтэ 65 хүн хүдэлдэг. Ямаршэ сагта телеграфна ба теле-фонно линие бүрин бүтэн байлг-та. Тиймэһэ тэдэниг үнэн сэтэ ажаллар энэ амжалтанууд туйлгада.

БСЛОВНО ТҮХЭЛТЭЙ БОЛОНО БАЙНА Энэ горадот дундахи талмай дээрэ Иван Васильевич Бабушкинай хуралдаа табигданһан памятник байнэ. Тэрэниг тойронд зуу саг-дуулууд туйлагдай. Мүнөө тэрэ нутагта, гажалаг байха юм. Тий-мэһэ холдой элинь эсэхэха эрхэха хэрэгтэй болодог. Жэдаа 70.000 хэр, 10.000 халбуури гэгэ мэтыг захха хэрэгтэй болодог. Энэһинээ гадна, лод, мотыга, түхүүр, алха, хүрээ гэгэ мэтэ эбэргэг гү, али гэгэртэг, тэжэниг захха, хэдэ хэдэ ргэтай. Энэ хүдэлмэри гэгшэ харюу-лагалтайшэ, хамагай хүндэшэ хү-дэлмэри юм даа.

МАНАЙ КОЛХОЗ МҮНӨӨДЭР

ВВП(6)-гэй ЦК-гэй февральскэ Планумэй түүүхтэ тогтоолоор зориг-жонһон манай колхозой гөшүүд аж-лалһаа али бүхы бабаринууд дээрэ нилдэ амжалтануудыг туйлгажа байна. Энэһинэй гэршэн хада манай тоо тохгөнэ олошоруулжа, тэрэниг ашаг шамы дээшлүүлхын, тари-лын талмайг үргэдхэжэ, үндэр үргэ-лын үндэрэ бүтэри талһан ба күл-турга гэгээрэлэй талаар хүгжэн дө-б-жэһэн ябадал мүн болоно.

Мүнөө жэлдэ малажалыг хүгжээ-хэ гүрэнэй түсбэ бүхы түрэлэй малнуудар гүйсэдхэдэг. Жэшээ-лээ: эбэртэ боло малаар 106 про-цент, алуу мөрөөр — 102, хони ямаагаар — 119, гайхайгаар — 120 ба шубуун ажалай талаар 500 про-цент дүүргэдэг байна. Малай тоо толгойе олошоруулхатай хамта тэрэниг үүтэрэй хайжаруулжа, ашаг шамынь дээшлүүлхын түлөө эх-лэн оролдого гаргагдана.

Манай колхоз эбэртэ боло манай үүтэртэ фермэтэй. Энэ фермэтэйгэй 136 үхэр тоолодог. Тиймэһэ хэрүүдэйманай 50—60 процент хэрүүдэйманай Мүн 225 толгой «Рамбулье» үүтэртэй хонидтой ба бэшэ хонидтай сүм метизированна болгодог.

Малажалыг хүгжөөхө гүрэнэй тү-сбэнь гүйсэдхэһан амжалтамтай колхозой малшадай зүгөө түрүү дүй дүршэлыг халан абажа, зоотехни-кэй заабариге хүтөлбэри болон хү-дэлмэришдэнөөнь дулыдаа. Энэ хадаа тэдэниг үнэн сэхээр хүдэл-мэришдэнэй аша үрэ мүн. Нүхэр Ц. Цыбигов, Д. Цыгунов гэгшэд гансахан өөрынгөө колхоздо бэшэ, харин республика соомо алдар со-лолгой болон адуушад юм. Мүн со-лолгой соведэй депутат Б. Цибендор-жиева, аймсоведэй депутат Б. Ша-тынилова гэгшэд түү абалга, түү һаагаар һайн амжалтануудыг туй-лана. Хонимон Ц. Доржиева 164 эхэ хонинһоо 174 хурга абажа, хорло-тоггүйгөөр тэжээжэ байна. Тэрэ ха-даа 472 килограмм ноһо хайшажа,

Мүнөө парай хахалалтын 1-дэм редцы дүүргэд байдаг. Хадаарй полетэй хүдэлмэриин Удэ хаба шадлаа гарган, эрхим һайнаар хү-дэлмэришдэн хүүдүү Усөөн бэшэ бля.

Колхозой культурига байдал улам уржажа, колхознигүүдэй ажал-буул-ганыг хангалуур бэшэ болбосон боло-һон. Колхознигмэй гэгшүүд гэгээрэл болбоорултой боложо, эрдэм номдо нуража байна.

Бурят-Монголой АССР-эй 25 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай ВВП(6)-гэй Обкомой тогтоомыг бэсүүлэн, манай колхоз республикнигмэй ойн баярдыг бага бэшэ амжалтар угтаа.

Ц. Жимбеов, Залын аймгай «Социализм» колхозой партбюрогой секретарь.

Жэшээтэ избач

Хэжэнтэй аймагай Чесанын со-нирхолтой уналһын байһангай дүрлэмэри аймаг соогоо жэшээ-гэй һайнаар табигданхай. Тус бэй-шагыг эрхилэгшэ коммунист нү-бэр С. Буханевэ колхознигүүдэй дунда агитацинон-ойлгуулажыг хүдэлмэриин һайнаар ябуулхатайга хамта, 1947—48 оной һуралсадай жэлдэ бурят-монгол үгэ бэшгэ шу-дуулууд туйлагдай. Мүнөө тэрэ талмай дээрэ багахан саг, эсбэгүү-мэрлэжэ байһан култармееүүдэй хула-баринуудыг үгэжэ, тэдэниг хүдэлмэриин шалган абуула-һан ашаг республикниин ойн һай-нардаа хүртэр омон дотор үзэг бэшгэ мэдэхэгүй ябадал амжалтат-гаар усалдажа.

Гадна нүхэр Бухалев болбол нү-тагай хургуулиин ба амбулаториин хүдэлмэришдэманэ хабадуудан,

научно-популяриэ тэмэнуудээр но-вирхолтой лекцинууды амхидһан.

Хадаан Чесанын долоон жэлэй хургуулиин багша нүхэр Содомов «далхэй дээрэ ажа-амларга яажэ бай болоо» гэгшэ тэмээр колхоз-нигүүдэй дунда тон һонорхолтой лекци уншаба. Мүн врач Хабасов гэгшэ ариг эсбэрыг сахиха талаар лекци уншаа. Гадна тус уналһын байшанда залуушуудай группой уналһага амхидхэдэжэ, А. Фадеевой «Залуу гварди» гэжэ номы унша-жа, зүбшан хэлсэмтэ үнэргэгдэбэ.

Энэ уналһын байшантай дэр-гадэ недели бүхэндэ гаргагджа байгаа хэвнэ гэгшэ, залуушуудай вестер, шатар табилга, бусад һонирхолтой наададууд хадаа нүхэр Бухалевтэй ажадаа һаанада табилга хүдэл-мэришдэманэ үрэ мүн болоно.

Р. Цыбинов.

Курск шадар болоһон байлдаан хадаа Сталинград шадар байлдаан аалди Эсэгэ ороноо хамгалгын Агуу хэдэ дайнай бусад тулаануудтай дунда онсо һуури эвэлдэг байна.

1943 оной ноябриин 6-да Москва горадой партийна олонийтын организацинуудтай хамта болоһон ажалшад депутатудай Московскэ Соведэй баярай аседан дээрэ хэ-бан аялхал соогоо нүхэр Сталин нилдэ хэлээ һэн: «Иматга сэрэгтэй талаар абажа үзэбэл, манай фронт дээрэ энэ жэлэй һүүд тээшэ немецкэ сэрэгүүдэй нилдэлэгшэ хоер зүлгэй шухала событинуудар шилдэгдээ гэгбэ: Сталинград шадар байлдаанууд ба Курск шадар болоһон байлдаануудар уридшалан шилдэгдэһэн байгаа». Верховно Главнокомандлагша нилдэжэ онсо гэгдэһэн юм: «Хэрбэ Сталинград шадар байлдаан немецко-фашист-ска армийн асэмын харуулаа һаа, харин Курск шадар байлдаан тус армийн бутаран уналһын урда тал-баа».

1943 оной зун Советскэ Арми болбол немецко-фашистскэ сэрэгүүдэй довтолгоо байгаль хоер гол группировкуудыг үй бутэ солжа, контрдоптого хэһэн байна. Удан энэ довтолгоо болбол зунай хтэ эхэтэ довтолгоо боложо Уршад, Советскэ сэрэгүүдэй Днепр мүнрэн дээрэ гаралгаар түгсөө һэн.

Курск шадар байлдаан Курск-кэ тохой ба урда зүүнүдэй нэ-мечүүдэй довтолгоор эхилһэн байга—гэжэ нүхэр Сталин заабан бай-гаа.—Энэ хадаа зунай хтэ довтолгоо бэсүүдэ, магад, сэмжигдэ һаань, үрхотосо хүсэдүүхэ гэгшэ немец-

күүдэй һүүшын нэгэдэ байгаа. Энэ довтолгоо талалжа дүүрбэ-ниин хэдэжэ. Улаан Арми болбол немецүүдэй довтолгыг гэгээрэн сохихоо гадна, мүн өөрөө доб-толгоо ороод, зунай турша соо хэдэ хэдэн сохилтонуудыг хойно хой-ноһон хэжэ, немецко-фашистска сэрэгүүдэ Днепр мүнрэн саада тээ хайһан байха юм.

Немецко-фашистска командованиин стратегическэ болдог болбол Курск-кэ выступыне хамаалжа байһан мэнэй сэрэгүүдэй группиро-вокудо шанта сохилто хэжэ, мэнэй сэрэгүүдэ Угы хэдэ гэгшэ абадал чин болоно. Немецүүд болбол «Ста-линградтай түлөө хөөргэ сохилто нилдэжэ», саашан сохилтоо Москва хүдэр шегүүхэ гэжэ бодоһон бай-гаа.

Гитлеровскэ штабтай стратегиче-скэ болдо хадаа Советскэ Верховно Главнокомандованица хүдэлдэгэ ма-ришдгүй айл бэшэ байгаа. Энэ болбол дайсанай довтолгыг һийнаар эхилдэгдэһан оборондо хэлгээр хү-дэжэ, тэрэниг сохилто группиро-вокуудыг буруулаха, һандаргата, һүүдээрнэ контрдоптолгоо орожо, тэдэниг дүүрэн үй бутэ солжэ хэ-дэ саашааа тон эхэ далайсагтай эрд шүүд довтолгоо эхилтэ гэгшэ шил-дэхары байһан байгаа. Манай сэрэг-үүд болбол өбөрлөдө бэлдэхэ хуураа, зунай хтэ довтолгоо бэлэ-дэхэ эхилһэн байха юм.

Энэһинэй урда тэмэи тулаанууд-тай Удэ туршлагага үзэгдһэн ста-лини стратегическэ метод баһи да-һан Курск шадар байлдаанда хэр-гэһэгдэһэн байгаа. Гэгшэ, Курск шадар байлдаанда энэ метод бол-бол төмө оршон байлдаһа, хүсэ-нүүдэй харилсаанай бхэндэ үзэжэ

КУРСК ШАДАРАЙ ТҮҮХЭТЭ БАЙЛДААН

Генерал-майор Н. ЗАМЯТИН.

таарамжатай оршон байлдаһаа ду-дыдан шэнэ формонуудар хэрэг адал дээрэ бэсүүлэгдэһэн байха юм.

1943 оной зун тээшэ Советскэ Союзай хүсэ шадар ари дээшлэжэ. 1941 оной һүүдээр манай сэрэгтэй экономиин байдалы тон хушар эхлэдэ үе Унгарын байгаа, тийхэдэ 1942 оной турша соо сэрэгтэй үй-длэбэригдэ һараһаа һара бүридэ уржа байһан юм. 1942 оной ян-варһаа декабрь хүртэр СССР-эй ажайаабэриин бүхы һалбаринууд-тай валова продукци 1,5 дахин үчүүдэй дээшлэһэн байна. 1943 ондо ажайаабэриин валова продук-ци болбол 1942 онойтэй жэшбэл баһа дахин 17 процентээр дээшлэһэн байха юм. 1943 оной зун тээшэ Со-ветскэ Арми болбол дайсанай дай-тошлыг техникээр ороодо шонарайн-гаа талаар үзүү һайн тон шэнэ дай-шалы техникээр хэла хэзэһинэй-хэ Узүүтэр эбэжэжүүлэгдэһэн бай-гаа.

Советскэ Арми болбол тон үнэтэй ба бүхы талаараа дайшлыг үй дүршээгээр баяжаһан, хатуужаһан ба дүршэлтэй кардуудар хангалда-һан байна. Манай сэрэгүүдэй мо-дэрнэ-политическэ байдал онсо үн-дэр хэмжээндэ байгаа. Тэрэ болбол амжаруулгаша советскэ патриот-иче үншлэгдэжэ, Советскэ Армиин бэсүүдэжэ байһан тэрэ үнэр хада ба ариун хайхан сүлөөдэгшын э-ригилтонуудһаа түрэн гаргад бай-гаа. Манай илалтануудай аша Урар немцка армийн моральга байдал доошоо ороһон байна. Тэрэ болбол

«сахилгаан түргэн» гайнда эитгэ-хэдэ болоо. Советскэ сэрэгүүдэй ам-жалта түгсэ довтолгоо болбол фа-шистска Германиян ажалын ба сэр-эгтэй-политическэ байдалы муу-дуулаһан, тэрэниг үнэгзыг эхэ эр-ийн үмэнэ табилһан, немцкэ ар-мьтэгай нэрэ хүндыг хүд дорро ажаллан байха юм.

Гэгшэ дүүрэ Европодо хоердохи фронт нэлгыгэ 1943 ондо баһа да-хин талалдууһан США ба Вели-кобританиин реакцинон кругуудай урбани политика гитлеровшүүдтэ гуһалһан байна. Энэ болбол 1942—43 онуудай үбэл ба хабар неме-цүүдэй толгой дээрэ бууһан сохил-тонуудай һүүдээр сэрэгүүдэйгэй тузда гурим журам тогтоохо ба хү-сэнь хүсэдүүхэ ябадал немецүү-гэ олгожо Уганһан байна. Хоердохи фронтын байгагүй дээрһэ немецкэ командовани болбол стратегиче-скэ резервүүдэнь хэрэгсэлжэ шадха црда сүлөөлгөй байһан юм. Тэрэ болбол үшөө бүхы Европын хүн зоний ба материална ресурсуудыг мэдэлдэ барьжэ байгаа. Ушар нима-һын тэрэ болбол советско-германска фронт дээрэ байһан дивизионуудай өлшөрүүлхэдэй байгагтай, тэм-дэний Удэжэ хуэтэ хэрэгсэлүүдэ—шэнэ манай хүндэ танкунууды ба самоходно артиллерийска уста-новкунууды, шэнэ шэнэ мангай самоделууды бий болгожо шаджа байһан юм. Манай фронт дээрэ бай-

һан немецкэ дивизионуудэй тоо 240 байһанаа 257 болоһон байна. Гэгшэ, дивизионуудай шаанар муула-дгыг тэдэниг олошоролгоор хүсэл-дүүжэ болохгүй байгаа.

1943 оной зун стратегическэ үүхэлдэ гуртаа абаха гэжэ шийлээ, немецүүд болбол Курск шалдэ эхэ эхэ хүсэнуудыг сугалууһан бай-гаа. Довтолгын эхин болохо июлиин 5-а бэлгэр Курск выступ тушаа не-мецкэ командовани гурбан арми асарһан байгаа. Эдэ арминуудта 3000 танкунуу, 7000 шахуу эхэ бүсүүд, 3000 гаран миномедууд байһан юм. Немцкэ группировка болбол агтарһаа 1800 самоделуудар дамжагдажа байгаа. Гол довтолгын шэгэлдүүдтэ, довтолгын 1 километр фронтдо 100 хүртэр танкунууд тоологдож байһан юм. Немцүүд болбол Курскын хойто ба урда агүүдээ танкунуудай хүсэ-хэтэ хоер сохилто хэжэ манай обо-роны сүжэ сохилто хэжэ бодоһон байгаа. Дайсанай энэ довтолгын дүүрэн һондарааар түгсэһинэй хэжээ.

Курск шадар болоһон байлдаан хадаа сталинска сэрэгтэй искусствын мотомоо жэшэ мүн. Дайсанай до-втолгыг гансахан оборондо усалда-ха болохгүй, гансахан ээ оборон-до довтолгодо оролгоор дайсаные үй бутэ сохилто, дүүрэн илалта туй-лаха болохо гэгшэ советскэ сэрэгтэй искусствын шухалы баримталгану-удай нэгэниин энэ тон толоор хар-руулгаданһан байна.

Курск шадар болоһон байлдаанда советскэ сэрэгүүд болбол эрчим һай-

наар ба зүбөөр хэдгэһэн оборонин эсэстэ тон багахан территорияг гээ-жэ дайсанай хоер томо группиро-вон довтолгыг 7 хонгой турша соо зогсоожо шаданһан байна. Советскэ сэрэгүүдтэ партизанууд тон эхэ ту-һаламжа хэһэн. Удань

Специалистын зүбшэл

Витаминна үбнэ ба набша мүшэр бэлэдхэхэ тухай

Витаминна үбнэ ба набша мүшэр гөшө малажада төжөөлөл бэти бэти баа байгуула ябадалда айна...

набархал Үлгэсүүд, бүгөөгүүд болон сахалууд дээгүүр хатгалда болно...

Витаминна үбнэ улагалта толгой бүхөнөө —50, тугалуудта —40, хурга болон шөгөөтэ —15 килограмм ба түү дагуулан ехэ гахайда 200 грамм үгээ хараагайгаар бэлэдхэ хэрэгтэй.

Модоной набша мүшэр гөшө мала айнабар тунгатай шөгөөтэ төжөөлөл мүн...

Модоной набшаанай залууган байха үедэ, июлийн 15-наа августын нэгэн хүртэ набша мүшэр бэлэдхэхэ...

Малдаа 0,5—1 сантиметр бүдүүнтэй залууган, буурсагтай ба набшаан албан мүшэрүүднэ бэлэдхэхэ, тайрагдан набша мүшэрнэ...

Хатагдахан мүшэрнэ үбнэний сарай, черагтууд соо ажаллаа гү, али 1,5—2 метр үргэнэй ба 2 метр үндэртэйгөөр оболожо болно...

Нэгэ кубометр набша мүшэр сомоодо 40—50 килограмм болодог юм. Үдээн, 25—30 хонохойн хүүдээр үргэнэй шагнүүр нэмжэ, 60—70 килограмма хүрэдэг байна...

Набша мүшэрнэ хэршэгдээн болоомтой гү, али мэхинтэй холед малда эдүүлэхэ болохо. Тэрэнэй тула 16 килограмм мүшэр хэршөөлдөө ведро хахад тухай бусадхан ундаа холидо калдуша соо хээд, 12—14 цаг турша дэбтээхэйнгөө хүүдэ бэлэдхэнгээр, ондоо төжөөлдөө холед малда үгээ юм.

Энэ төжөөлөл малда 5—8 хоногой турша соо дахуулаар эдүүлжэ бургадог юм. Дэлгэрдээн набша мүшэрнэ үбнэ бүхэндэ—16, моридто—4, хони ба ямаадта—1 килограмм үгээ хэрэгтэй.

В. Тарасова, агроном.

НЭГЭШЬЕ ХУРГА ГАРЗАДА ОРУУЛХАГҮЙ

Би, энэ жэлдэ 713 толгой эхэ хоньны даяа абаад, тэдэнтэй 816 хургадыг абажа, бүрэн бүтээгөөр төгсөөлөл гэнэн уялга абантайб...

Хургадыг найнаар ба бүрэн бүтээгөөр төгсөөлөл халаа бүхэ хоньны гарзгүйгөөр харуулагалыг нэгэн шухала нүхсээ гэжэ ханашиб...

Хоньдонойго хургалхад, хургадыг эхтэйнь сугалыг таалаг, соо оруулжа, 2—3 хоногто байгадаг би. Хургаа голодог эхэ хоньдоор хургынь абхуулаг байнаб...

Хургалхан хоньдо Удэр бүри байхан үбнэ ба 200 грамм овес жымтэ холижэ үгээлгөб.

Мүнөө холдоймни шадл тэмдэр найн, мүн нарай хургад үргэнгөөр төгсөөлөл байна. Республикынгаа 25 жэлэй ойн хүдэлдээ абанан уялгад дүүрбэд.

Лочин Дондуков, Боргойн Үлгэртэ холдой сөхөлгөй ажалалта хоньшон.

Набша мүшэр бэлэдхэхэ

Адуу малда шөгөөтэ төжөөлөл албагээр бэлэдхэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсээн Түхэнэй айчагай зарым колхозууд энэ хүдэлмэрсэ амжалтайгаар дүүрбэд.

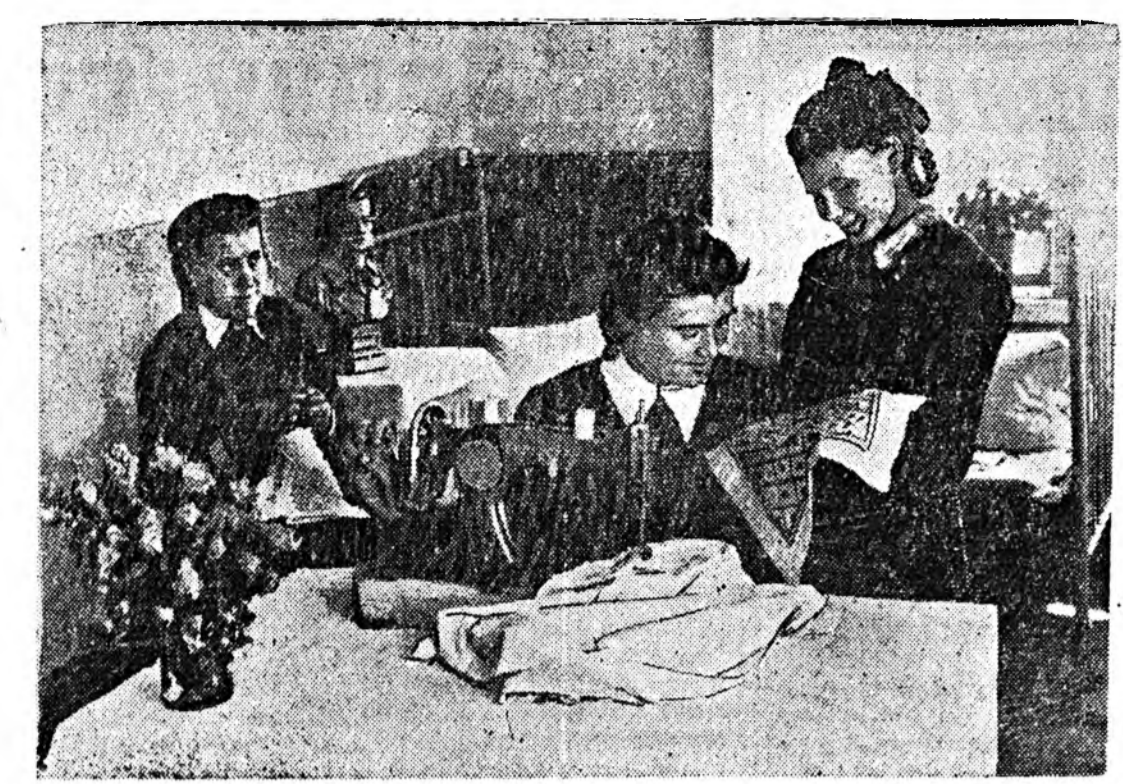
Жалээтэдэ, «Улан-Торы» колхоз 1000 центнер, «Соавиахим» колхоз 800, «Красный пахарь» колхоз 500 центнер набша мүшэр бэлэдхэжэ, тусбүүдэ 100 процент гүйсэхэдэ.

ВЛКСМ-эй Обкомдо

Силос даралгын түсэбнэ дүүргэхэ хүдэлмэридэ комсомольско организационуудай хабаадаха тухай

Балазуудта бата бэти төжөөлөл баа байгуула, силос дараха хүдэлмэридэ хүдэлгөй залуушудыг өмхөдтэйгээр хабаадуула ажалалта хангалта болбол хүдөө нотагуудай комсомольско организационуудай шухала зорилгонуудай нэгэнинь мүн гэжэ ВЛКСМ-эй Обком тоолоно.

1948 ондо республика соогоо 110 мянган тонно силос дараха гэнэн түсэб табида. Комсомольско организацинууд болбол энэ түсэбнэ амжалтайгаар дүүргэхэ ба үлгүүд дүүргэхэ хэрэгтэ бүхэ соононобаш залуушудыг асуулаа зуураа, урда жэлүүдтэ тус хүдэлмэрин таллар комсомолцуудай ололон дүй дүршэлыг үргэнээр хэрэгтэ, тэрэннэ саашадан хүтжөөхэ өшотой.

Түмэрэмай № 65 нургуулин дүршэлтэдэ хуралдагта есэхэн анхрал табина. Тэдэнэр хүдэлмэрин, амаралтын комитонуудай, столово ба уншалгы комитотой. Эдэнэр амаралтынгаа Үедэ хон амар юмэндэ хуралхыг хүсэдэг ба тэрэндэ хуралд. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дүргалтын классай хуралдагта уран оелгонуудыг хэнэ. (Зүүн гарһаа) Т. Рыснова, В. Цорных, Т. Голубева гөшөд оелто хэжэ байна.

Курумканһаа бэшэг

1. Түрэлхи хэлэн тухай

Найхан нэгэ хэдэн хүнүүд Курумканай аймагай коммунистуудыг мүнөө Үедэ хүтэбэрлэжэ байгаа нүхэр Э. Б. Будаевай кабинет соо хуубади. Түнч аймаг соо боловон зарым нэгэ хоньнуудыг бээ бөөдөө дуулаасажэ, ажлын зарым нэгэн асуудалууд тухаа ханамжануудаа хэлсэжэди.

Гантэ үүдэн нээгдэжэ, хоер гартаа газетүүддэ барихан басаган өржөөрээд, нэгэ гарайлаа нүхэр Э. Будаевта, нэгэ гарайлаа ВЛКСМ-эй айкомудай болон аймгүйсөөдөмөй хүтэбэрлэхэ хүтэбэрлэлтэдэй олонхын агаанхад бурт-монгол хэлэн дээрэ эрэм дүүргүлхэ шухала ажилан хүнүүд байха юм.

Тэд, 1948 оной хөрхөхн хахад соо «Бурят-Монголой Үнэн» газетын 120 экзemplар тараагагүй байна. Тийн урда тэвч хэн газеттэ захиха абадаг байхан юм аз гэжэ ойлгохыг хүсэб, болохо отоной хэрэгтэй үгэб. Ондоогоор хамбад, бидэний энэ статьягай эхэндэ нэрлээн хүнүүдээ эхилээд «доодо шатыг тусаашаа» хүртэр «бурят хэлэн елэхэ хэрэгтэй болодоггүй юм» гэнэн ханал болодо хамгад дурааа буялагшод, түрэлхи хэлэн дээрэ гаргалдаг республиканы газетнэ захихаг. Тодорхойбол, ВЛКСМ-эй айкомой аппаратта 9 хүн «Үнэн» газетнэ абанайг. Тэрэ гэнэ айкомой 3 секретарнууд оролоно. Гадна, аймгүйсөдөм оролодо 2 экзemplар подшивада гэжэ абадаг байха юм.

Эхэ хубинь бурят хэлэн дээрэ хөөрөлдөг. ВЛКСМ-эй айкомудай болон аймгүйсөөдөмөй хүтэбэрлэхэ хүтэбэрлэлтэдэй олонхын агаанхад бурт-монгол хэлэн дээрэ эрэм дүүргүлхэ шухала ажилан хүнүүд байха юм.

Тэд, 1948 оной хөрхөхн хахад соо «Бурят-Монголой Үнэн» газетын 120 экзemplар тараагагүй байна. Тийн урда тэвч хэн газеттэ захиха абадаг байхан юм аз гэжэ ойлгохыг хүсэб, болохо отоной хэрэгтэй үгэб. Ондоогоор хамбад, бидэний энэ статьягай эхэндэ нэрлээн хүнүүдээ эхилээд «доодо шатыг тусаашаа» хүртэр «бурят хэлэн елэхэ хэрэгтэй болодоггүй юм» гэнэн ханал болодо хамгад дурааа буялагшод, түрэлхи хэлэн дээрэ гаргалдаг республиканы газетнэ захихаг. Тодорхойбол, ВЛКСМ-эй айкомой аппаратта 9 хүн «Үнэн» газетнэ абанайг. Тэрэ гэнэ айкомой 3 секретарнууд оролоно. Гадна, аймгүйсөдөм оролодо 2 экзemplар подшивада гэжэ абадаг байха юм.

Энэжээр энэ хөөрөлдөө дүүргэжэ, бодото байдалтайн талдса. Курумканай аймагай ажалшадай нэгэнхы ехэ хубинь бурят хэлэн дээрэ хөөрөлдөг. ВЛКСМ-эй айкомудай болон аймгүйсөөдөмөй хүтэбэрлэхэ хүтэбэрлэлтэдэй олонхын агаанхад бурт-монгол хэлэн дээрэ эрэм дүүргүлхэ шухала ажилан хүнүүд байха юм.

Амжалтагайгаар газетэ тараана

Суулгын (Мухарльбар) почтын табигыг дагша Самидан Донковон гагшэ газетэ журналуудыг тараалта тухай Унтергэдээн рейдөө бригадада хабаадаасажэ, «Бурят-Монголой Үнэн» газетнэ арад зөной залуушудыг таража байна.

Иулэйд мэдэгээр нүхэр Донкова Сталийн ба Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудта 60 шахуу экзemplар «Б. М. Үнэн» газетэ тарааба.

Жэшэстэ нефтебаза

Бичурын аймагай Харлавай нефтебаза (директорын нүхэр Казанцев) аймагай МТС ба эмхэн-зургалуудыг горючар талалгайгай хангалта тухай Унтергэдээн рейдөө бригадада хабаадаасажэ, «Бурят-Монголой Үнэн» газетнэ арад зөной залуушудыг таража байна.

Нефтебазын хүдэлмэридэдэ нүхэр Н. Герасимов, А. Федоров гэгшэд Удэр бүригөөр даалгабарынэ 200—250 процент хүртэр дүүргэнэ.

Хэлхээ-холбоной шэнэ байшан

Иволгада хэлхээ-холбоной конторын байшан баригдажа эхилбэ. Тус барилгада 30 мянган түгэрэй табигданхай. Мүнөө барилгын хүдэлмэри түгэр дунда хэдэжэ байна. Энээндэ хэлхээ-холбоной хийд өрсөрсөн хэжэ хүдэлмэригөөр нилээд эхэ ажлал бүтээнэ. Конторын барилга августын 15-да дүүргэхэ байна.

Читяньскэ ба Мухаска улшануудай уулзалга шадар түмэр харгы доогур гараха тоннель магтагдаха ба энэжээр бүхэ үйлэй транспортууд абадаг болохо юм. Тийнхэ мэханизированнэ аргаар хубсаа утааха хоер өрчөгчө мүнөө жэлдэ ашгалтада оруулагдаха байна.

С. Новик.

ЭЛДЭБ ХОНИНУДА

«РЕКОРД» ГЭНЭ ИНКУБАТОР Улан-Удын шувуутай-инкубатор на станци болбол Пензенскэ завод бүтээн гаргахан «Рекорд» гэжэ шувуу инкубаторна машина абаба. Тр машина хадаа нэгэ дор 39000 үндэ багтааха багтаасатай юм. Тэр машинан мүнөө баригдажа байган шэнэ станци соонь тодогтохо байна.

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛУУДЫ ШЭНЖЛЭХ ПАРТИ

РСФСР-эй ажайлзбэриин барилгын материалуудай Министрестын Геолстройтрестын геолог-базэралгын парти малай республикада өрөд, Тус парти хадаа Дэдэ-Березовоид хирпийн хэдэг шадар бээрэлгын хэжэ дүүргэхэ ба БМАССР-эй табигдалай түсбөөр хараагдахан Мандаритталл известкын нөөсн шэвхэлхэ юм.

ЗМНЭН ШЭНЖЛЭХ ОТРЯД

Прогусткын медицинскэ институт 6 хүнэй составтай эмнэн шөнжэлмэ отряд амхидлажа, Түхэнэй айм эльгээхэн. Энэ отряд хадаа июнь ба август баруунд соо худалмэриг юм. Тийнхэ зуураа Түхэнэй арай эндо медицинскэ тугаламжаа үзүүлэ хэжэ байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН НУРГУУЛИНУДАЙ БАРИЛГА

Энэ жэлдэ Онохойдо 180 хүнэй нургуулиг төлөөдуудай нургуулин ба Пелькада 200 хүнэй нургуулиг үхдөө ажалын мэханизаторнуудай нургуулин байшанууд барилдажа дүүргэхэн. Энэ нургуулинууд өрөхө намар болтор бээн болгодог юм.

НАУРАЛСАЛАЙ ЭЛЕКТРОСТАЦИИ

Сэлэнгын мэханизаторнуудай нургуулин байшан июнь нара соо дүүрэн бүтээхэйгээ электростанци абаба. Энэ станцин электромеханикууд ба электромоторнуудыг бэлэдхэ абадалан хэрэгтэжэ хэжэ байна.

ХИРПИНСЭЙ УЙЛАДЭБЭРИЛГЭ

Хорин аймагай промкомбинт энэ жэлдэ хирпине бүтээхэ үйлдэ барихэ шудаба. Мүнөө 1500 хрэй хирпине тарагад байна.

ХҮҮРГЫН БАРИЛГА

Харты барилгын харын Унтергэдэ Бичурын 130 гарын колхознууд Бага-Буналей шадар Хелт гол дээрэ баригдажа байгаа хүрэгтэй хүдэлмэридэ хабаадаасажэ.

КИНОМЕХАНИКУУД

БМАССР-эй Министрүүдэ Советэй дэргэдэ кинофикация пин Урвалдээр амхидлажа хон киномеханикуудыг бэлэдхэхэ курсата хуралгай байшан июлийн 15-да курсата дүүргэхэн. Эрхмээр хуралгай киномеханикууд курсал болзорлоон урд дүүргэжэ, мүнөө республикын аймагуудта худалмэриг хөө гараба.

ГИНЕКОЛОГИЧЕСКА КАБИНЕТ

Улан-Удын лезозаводой амбулаторин дэргэдэ элээрнүүдэй үшэниг аргалха гинекологическа кабинет нээгдэбэ.

ЯСЛИН ШЭНЭ БАЙШАН

Улан-Удын сэмбин фабрик дэргэдэ баригданан хүтэжэй яслин байшан хангалтада оруулагдаба. Тус яслин 50 хүнэй бүртэй. Ясли болбол барууд ба уужам эхэ байшан соогоо түхэрэн сүүдэхэ хүдэлмэриг.

НАУРАЛСАЛАЙ БАЙШАН ЗАНАГДАБА

Хорин аймагай Ашангын эхн нургуулин байшан шөнөөр хушагдажа, лешан ба коридор гахэ мэхэнүүд хэлхэжэ, түсбэтэ занайгай дүргэлгэбэ. Мүнөө өрхөхэ хуралсаай жэлдэ хэрэгтэжэ тугээн бэлэдхэжэ байна.

Харуусалгата редактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

БМАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадиондо

Мүнөөдэр ба үгөөдэр Июлийн 6-ай үгөөнэй 10 часнаа—эршүүд 110 метр, элээрнүүд 80 метр харайн урдада, диск шөгүлэ, утне харайла, мөд тулажа харайла.

Июлийн 7-до үгөөнэй 10 часнаа эхлэн, 3000 ба 5000 метр урдадан болохо, шведскэ эхэ ба бага эстрафетнүүд хэжэ байна.

МҮНӨӨДЭР КИНОТЕАТРУУДА «Прогресс» «Поэза зүүлэжэ ябана» «Эрдэм» «Сибирин газар дайда тухай үлгэр»

КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Советскэ засагай жэлүүдтэ малай Бурят-Монголой социалистическэ шөнөдхөн байгуулагалын ба тун эхэ хүтжэхын гэршэнүүдэй нэгэн хадаа гөрүүдэй ба коммунальна ажлын хүтжэлтэ дээрэ али тодоор харгандэ. Богонхон турша соо шэнэ гөрүүд, хүдэлмэригээр поселогүүд байгуулагдажа, тэндэ ажаллан ардай ажабайдалыг ба эршэнүүднэ хангахэ коммунальна предприятинууд, эмхэн-зургалууд хүдэлмэриг. Илангаа нүүдэй жэлүүдтэ коммунальна ажлын барилганууд тун эхээр үргэдэгдээн байна.

М. БИБИЧКОВ, БМАССР-эй коммунальна ажлын министр

тойрон социалистическэ шэнэ гөрүүд байгуулагдажа, энэ хүдэлмэригээр шэдэй байрн олон дэбар го байхын гэрнүүд, культурын орон, магазинууд, нургуулинууд, үхбүүдэй яслинууд, эмхэн-зургалууд хүдэлмэриг үргүүд шэнээр баригданан байна.

Удын урда бээдэ оройнойм Зүүн хизарта эгээд томо мяха-консервын комбинат, тэрэнэй хажууда мэханизированнэ мелькомбинат байгуулагдаха нэн. Эдэ томо предприятинуудыг тойруулагдажа мүн хүдэлмэригээр шэнэ гөрүүд урган гарал. Хоер арбан жэлэй саана эндо өй тайга, альбан байхан аад, мүнөө хэдэн мянгада ажабуушадтай гөрүүд хазбаран хүтжэжэ байна.

Сэлэнгэ мүнөөн өрхө дээрэ малай орон соохи мэханизированнэ томоууд шэдэй завцуудай нэгэн болохо мэхетеклазавод мүн лэ стальнойна табанжэлүү соо барилдаа. Малай республикын столица хадаа мүнөө гэнэхан ажайлзбэриин бэшэ, харин зам-гарилсаанай томо центр болгойт. Түмэрэмай станци дээрэ шэнэ-нокал ба бусад олоо барилганууд болоходог. Мүн тарагдалан Байкал-Сэлэнгын паролдотсо тун эхээр хүтжээн байна.

Улан-Удэ гөрүүдэ тойроод бэшэ бэшэ шэнэ заводууд, фабриканууд

урган гараба. Гөрүүд ээлжэ байдан талмай 1927 оноихдо орходоо хоер дахин үргэн болоо.

Ажайлзбэриин хүтжэхэйгэй хамта, гөрүүд ажабуушадтай тоо эхээр олошорлон байна. Революциын урда тэхи Уетай жэшөөд, гөрүүд ажабуушадтай тоо 16 дахин олошорлоно юм. 1938 ондо Улан-Удэ гөрүүд 3 районууд (Городской, Железнодорожный, Пригородный) болгодог хубаагдаба. Тийнхэ 1945 ондо дүрбэдхээ—Заводской район эхилдэгдээн юм.

Культурна болбосон барилгануудтай социалистическэ шэнэ гөрүүд байгуулагдажа байхтэй хамта, гөрүүд центральна хушэнь эгээрнэ түсбэй өшөр шэдэн байгуула хүдэлмэриг төв түрэн тэмээр ажуулагдажа байна. Советскэ засагай жэлүүд соо гөрүүдэй центрэ томо томо го байхан байшанууд, ажалшадай байрн гэрүүд тун олоор барилдаа.

25 жэлэй турша соо гөрүүд ажалшадай байрн фонд хадаа 5 дахин ургахан байха юм. Гөрүүдэй центэр дээрэ правительственна элэмэй бин болгодог, энэ талмай тойрон Советүүдэй Байшан, хэлхээ-холбоной байшан, Советүүдэй гостиница ба бусад байшанууд болоходог.

Сэлэнгэ мүнөөн хүндэлэн эхэ түмэр хүүргэ барилдаа. Мүн тэршээн Удэ мүнөө дээрэ хүүргэ багтэдан байна.

Советскэ засагай жэлүүдтэ малай гөрүүд дээгүүр коммунальна

ажлын предприятинууд бин болгодог. Туршын хоер табанжэлэй турша соо Улан-Удэ гөрүүд центэр дээрэ гөрүүдэй электростанци, 230 нургуули гөрүүдэй станци, 141 нургуули Советүүдэй гостиница барилданан ба хэдэн арбаад километртэ водопроводно магистраль табидаг, хүдэлмэригээр поселогүүдэй хоорондо автобуснай явахэ шэнэ харгынүүд барилданан байха юм.

1945 ондо өмхлжэ Удэ мүнөөнэй эршээр 2,5 километрын хэмжээндэ аялба (унаагай халта) барилдажа эхилдэгдэн ба мүнөө дүүргэдхээ байна. Саашанхи түсбэй өшөр энэ дамба шадар ажалшадай амарх, сэлтэхэ газар байгуулагдаха байна. Тэндэ «Динамо» гэжэ стадион барилдаха юм. Тус стадионтой эргэлдэ байха 10 гектар талмайтай тун эхэ парьын нуури өнэ 1948 ондо табигдажа өмхлб.

Унтергэдээн 25 жэл соо гөрүүдэй центральна хубида 34,5 мянган квадратна метр улца, тротуарнууд асфальтироваалагдахан, 16 километр улшануудтай шулуун дэблгэхэн байгаа наа, энэ жэл соо Унөө 23 мянган квадратна метр шулуун дэблгэхэ байна. Нарын жэлүүдтэ гөрүүд бүхэ талмайнууд, улшанууд, гөрүү шадартай харгынүүд асфальтаар хушгаха ба энэниг бээ-Удэгийн түлөө асфальтова завод барилдаха юм.

Мүнөө Үедэ гөрүүдө модо тариха нөгөрүүлэ абадала тун эхэ анхрал хангуулагдаха. Унтергэдээн жэлүүд соо 4,5 гектар талмайда модон таригдажа, гөрүүдэй сад байгуулагдаха нэн. Тийнхэ, түмэрэмай хизартай сад үргэдэгдээн, паровоз-бүтээгч завод шадар культурын

парк барилданан ба мүнөө тоо байган стадион барилдажа байна. Гөрүүдэй завод дээр мүн спортивна талмайтай парк барилдаа.

Гөрүүд соогуур элбэ модо тарихан ба сээг набша тарихан скверүүд багаланууд талмайнууд түгээрлэгдэжэ, түмэр хашаагаар хашаалагдажа байна. Мүнөө жэлдэ гөрүүд бүхэ улшануудта элбэ модонууд олоор тарилдаа.

Республикынгаа 25 жэлэй ойн баярай үдэрнэ улагалтай шашарамдуулан мүнөө жэлдэ культурина гэрээлэй ба коммунальна ажлын гэрэй байрнуудыг шөнөдхөн захана, гөрүүд хэрэгтэ тун эхэ зөөри номо-догдохон байна. Гөрүүдэй зүгнөө, парти ба правительственнэ зүгнөө үзүүлжэ байхан өнэ эхэ туваламжа хадаа Бурят-Монголой ажалшадэ культурина ажайлзбэриин болгохо абадала зороулагдаха.

Бурят-Монголын, тэрэнэй столицын социалистическэ өшөр шэнжэлэн байгуулагын хэрэгтэ манай Эхэ оройной зүрхэн—Москва гөрүүдэй зүгнөө агуучэ анхрал табигдажа байдаг. 1933 ондо Москва манай Бурят-Монголыг шөфтэ абаад, тэрэнэй хойшо сар Ургалжин тугаламжа үзүүлэнэ. Москва өөрнөгөө бодхидээ нэгэ миллион түгэрэй мүнгэ нургуулинуудай барилдаа үгээн ба коммунальна ажалшадэ автобусуудыг, машинануудыг, мэханизировааннэ, хэрэгсэлүүднэ, типографин түхэрэлтнүүднэ үгээн байха юм.

Москвад дайвал урда жэлүүдтэ манай Бурят-Монголыг элэн арбаад хэдэ мэргэжэлтэднэ наагэн-шанжалгын худалмэригшаднэ, инженерүүднэ, врачүүднэ, багшонарын

ажайлзбэриин дүршэлтэднэ элэгдээн байгаа.

Эсэгэ ороого хамгаалтын дайналтаагай түгсэбөнөө хойшо малай республикын гөрүүдэй коммунална ажлын предприятинууд тун эхэ барилгануудыг табигжалэй түсбэй өшөр бодхоого байна. Тийн Улан-Удын Лениной улшадэ автомагистрческо телефонно станци барилдажа эхлээ. Мэханизированнэ шэдэй заводой, гүрэнэй заводой гөрүүд дээгүүр, паровоз-бүтээгчнэ заводой учтагүүд дээгүүр хэдэ эхэ шэнэ, гоо байхан барилганууд эхилдэгдэ.

Читяньскэ ба Мухаска улшануудай уулзалга шадар түмэр харгы доогур гараха тоннель магтагдаха ба энэжээр бүхэ үйлэй транспортууд абадаг болохо юм. Тийнхэ мэханизированнэ аргаар хубсаа утааха хоер өрчөгчө мүнөө жэлдэ ашгалтада оруулагдаха байна.

Гөрүүд дотор барилдажа байгаа ба хойшдоо барилдаха бүхэ барилганууд хадаа тусгай генеральна түсбэй өшөр ажуулагдажа байдаг бөө абуулагдаха байна.

Республикынэй столица хадаа ажайлзбэриин саашадаа хүтжээ абадала тун эхэ удхашанартай нуури элэнэ. Гөрүүдэ тойрон энергетическэ, минеральна болон ой модоной түрбэлгүй эхэ байгууууд хадаа гөрүүднэй саашанхи хүтжэлтэ түсэд найнаар хангаха байхавиньян лабай.

Бурят-Монголой республикын столицын хүтжэлтэ саашадаа тун эхээр дэлгэрүүлэгдэжэ, ажалшадэй энхэ амгалан ба культурина ажайлзбэриин хангаха зорилгонуудаа бээ-Удэ хэжэ байхавиньян лабай.